

Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluiden arviointi- ja ohjauskäynti 22.11.2017

Arviointi- ja ohjauskäyntien kohdeviranomainen	Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut
Osoite	Tervontie 4, 72210 Tervo
Arviointi- ja ohjauskäynneillä läsnä olleet kohdeviranomaisen edustajat	<p>8.11.2017 Jaana Partanen, ympäristöterveysjohtaja Vesa Aula, ympäristöterveystarkastaja Heidi Brisk, valvontaeläinlääkäri Krista Haataja, vs. ympäristöterveystarkastaja Niina Niskanen, ympäristöterveystarkastaja Liisa Ruuska, ympäristöterveystarkastaja</p> <p>9.11.2017 Jaana Partanen, ympäristöterveysjohtaja Heidi Brisk, valvontaeläinlääkäri Tanja Lehtolainen, kunnaneläinlääkäri</p> <p>13.11.2017 Jaana Partanen, ympäristöterveysjohtaja Vesa Aula, ympäristöterveystarkastaja Krista Haataja, vs. ympäristöterveystarkastaja Niina Niskanen, ympäristöterveystarkastaja Liisa Ruuska, ympäristöterveystarkastaja</p> <p>Mikko Suihkonen, lautakunnan jäsen</p> <p>22.11.2017 Jaana Partanen, ympäristöterveysjohtaja Vesa Aula, ympäristöterveystarkastaja Heidi Brisk, valvontaeläinlääkäri Mervi Mäki-Penttilä, toimistosihteeri Niina Niskanen, ympäristöterveystarkastaja Liisa Ruuska, ympäristöterveystarkastaja</p> <p>Matti Tarvainen, lautakunnan puheenjohtaja</p>
Arviointi- ja ohjauskäynnit tehnyt aluehallintovirasto	Itä-Suomen aluehallintovirasto
Arviointi- ja ohjauskäyntien tekijät	<p>8.11.2017 Anneli Liljeroos, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja</p> <p>9.11.2017 Kaisa Honkapirtti, läänineläinlääkäri</p> <p>13.11.2017 Matti Koskela, ylitarkastaja</p>

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

	Anne-Kaarina Lyytinen, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja 22.11.2017 Kaisa Honkapirtti, läänineläinlääkäri Matti Koskela, ylitarkastaja Anneli Liljeroos, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anne-Kaarina Lyytinen, ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja
Arviointi- ja ohjauksen edustajat	8.11.2017 Tuula Koimäki, ylitarkastaja Elintarviketurvallisuusvirasto Evira Tuulikki Lehto, ylitarkastaja Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Arviointi- ja ohjauksen päivämäärät	8.11.2017, 9.11.2017, 13.11.2017 ja 22.11.2017

Taustaa

Keitele, Pielaveden, Rautalammin, Suonenjoen, Tervon ja Vesannon kuntien valtuustot hyväksyivät sopimuksen ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä 1.1.2012 alkaen. Tervo toimii isäntäkuntana, joka järjestää ja tuottaa palvelut.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen tehtävistä vastaavana sopijakuntien yhteisenä toimielimenä toimii Tervon kunnan organisaatioon perustettu ympäristöterveyslautakunta. Lautakunnassa on kuusi jäsentä, yksi kustakin kunnasta.

Yhteistoiminta-alueella asuu reilut 21 000 asukasta, mikä tekee valvontayksiköstä Itä-Suomen pienimmän. Ympäristöterveydenhuollon resurssit olivat vuonna 2016 seuraavat: ympäristöterveysjohtaja, yhdeksän eläinlääkäriä (yksi valvontaeläinlääkäri ja kahdeksan praktikkoa), neljä ympäristöterveystarkastajaa sekä 0,7 htv:n työpanoksella toimistosihiteeri. Henkilöstötyövuosimäärä täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset.

Pohjois-Savon alueella toimivat viisi valvontayksikköä tekivät 1.12.2017 voimaan tulevan sopimuksen valvontaeläinlääkäreiden yhteistyöstä. Sopimuksen tavoitteena on mahdollistaa tulevan Pohjois-Savon maakunnan alueen valvontaeläinlääkäreiden yhteistyö valvontayksiköiden alueella jo ennen maakuntien aloittamista.

Valvontayksiköllä on toimipisteet Tervossa, Pielavedellä ja Suonenjoella. Jokaisessa yhteistoiminta-alueen kunnassa on kunnaneläinlääkäriin vastaanottotilat.

Arviointi- ja ohjauksen sisältö

Aluehallintovirastolle on asetettu lainsäädännössä velvoite ohjata ja valvoa ympäristöterveydenhuoltoa alueellaan ja arvioida kuntien ympäristöterveydenhuollon järjestämistä ja toteuttamista.

Arvioinnilla tarkoitetaan järjestelmällistä tarkastelua, jolla selvitetään kunnan toiminnan lainsäädännön- ja suunnitelmien mukaisuutta sekä toiminnan tehokkuutta ja sopivuutta tavoitteiden saavuttamiseksi. Arviointi- ja ohjauksen tavoitteena on turvata valvonnan laatu ja yhtenäisyys

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

sekä edistää resurssien tarkoituksen mukaista kohdentamista riskiperusteisesti. Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelujen ympäristöterveydenhuollon arviointi toteutettiin tarkastelemalla aluehallintovirastolle toimitettua etukäteismateriaalia ja käynnillä esitettyä täydentävää materiaalia sekä haastatteleamalla ympäristöterveydenhuollon henkilöstöä ja luottamushenkilöitä. Arviointiin sisältyi valvontakohdekäynnit eläinlääkintähuollon, elintarvikevalvonnan (yhteistyössä Eviran kanssa) sekä terveydensuojelun ja tupakkalain osalta.

Arviointia varten aluehallintovirasto pyysi toimittamaan etukäteen seuraavat asiakirjat:

- Hallinto- ja toimivaltasäännöt, johtosäännöt sekä toimivallan siirtopäätökset
- Maksutaksapäätös
- Tilinpäätös 2016 ja talousarviotiedot vuodelle 2017 sekä kirjalliset perustelut
- Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma
- Päätös nimetystä epidemiaselvitystyöryhmästä
- Valvontayksikön laatukäsikirja
- Viestintäsuunnitelma tai vastaava asiakirja
- Tarkastuskertomuksia kaikilta toimialoilta (elintarvike, tupakka ja terveydensuojelu sekä eläinsuojelutarkastuksista), kultakin valvojalta kaksi viimeisintä
- Terveydensuojelun osalta lisäksi koulut, päiväkodit -valvontakohdetyyppien tarkastuksista yhteen tapaukseen liittyvät kaikki viranomaisasiakirjat ja päätökset.
- Asiakirjat käytetyistä pakkokeinoista vuosilta 2015–2017 (2–3 tapaus/toimiala, lukuun ottamatta eläinlääkintähuoltoa)
- Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma 2015–2019 ja lautakunnan päätös
- Yhteenvedot valvontayksikön omista valvontaprojekteista vuosilta 2015–2016

Lisäksi aluehallintovirastolla oli käytettävissä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) tallennetut valvontayksikön valvontasuunnitelma vuosille 2015–2019 (päivitys 2016) ja valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi vuodelta 2016.

Terveysvalvonnan johtajaa oli pyydetty paneutumaan alla mainittuihin asiakokonaisuuksiin sekä antamaan niistä kirjallisen selityksen ja mielipiteensä:

1. *Pakkokeinojen käyttö*

- Onko pakkokeinoja käytetty kahden viimeisen vuoden aikana, millaisissa tapauksissa?
- Onko pakkokeinoja käytetty yhdenmukaisesti koko valvontayksikön alueella ja erityisesti, onko eri alueilla ryhdytty yhtä herkästi pakkokeinojen käyttöön?

2. *Maksullisuus*

- Paljonko on keskimäärin tuloja toimialoittain / tarkastus?
- Toteutuuko maksullisuus ja noudatetaanko maksutaksaa yhdenmukaisesti koko valvontayksikön alueella?

3. *Tarkastuskertomukset*

- Tarkastuskertomusten yhdenmukaisuus valvontayksikön alueella toimialoittain?

4. *Valvonnan kattavuus*

- Valvonnan ja tarkastusten toteutuminen sekä kattavuus (%) valvontayksikköön kuuluvien eri kuntien alueella toimialoittain
  - ÿ Valvotut ja tarkastetut kohteet vrt. kaikki valvontakohteet (*kattavuus*)
  - ÿ Toteutetut tarkastukset vrt. suunnitellut tarkastukset (*valvonnan toteuma*).

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Haastattelun ja asiakirjojen tarkastelun yhteydessä tehdyt havainnot

---

1) Valvonnan suunnitelmallisuus, toteutuminen, arviointi ja raportointi

Havainnot:

Valvontayksiköllä on käytössään ympäristöterveyslautakunnan 14.12.2016 hyväksymä päivitetty ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2015–2019.

Suunnitelmassa on huomioitu kattavasti valtakunnalliset ohjeet ja vuosittain muuttuvat valvonnan painopisteet. Valvontakohteiden valvontatiheydet on määritelty riskiperusteisesti valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Myös suunnitelman ulkopuoliselle työlle on varattu riittävät resurssit terveydensuojelussa, jossa on tyypillisesti muuta valvontaa enemmän tehtäviä, joiden ilmaantumista ei voi etukäteen tietää. Samoin elintarvikevalvonnassa on resursoitu riittävästi suunnitelman ulkopuoliseen työhön.

Suunnitelman valmisteluun osallistuu koko ympäristöterveydenhuollon henkilökunta toimistopalaverissa. Suunnitelman varsinainen päivitys ja sen esittely ympäristöterveyslautakunnalle on ympäristöterveysjohtajan tehtävä.

Vuoden 2016 tilastojen perusteella valvonnan toteutumisen osalta suunnitelman kattavuus on hyvä (Lähde: Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluiden valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi vuonna 2016; ympäristöterveyslautakunta 16.3.2017 § 8). Elintarvikevalvonta on jäänyt huomattavasti suunnitelman tavoitteista. Terveystietolain ja tupakkalain mukaisen valvonnan osalta suunnitelma toteutui täysin. Valtakunnallisesta ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmästä (VYHA) saadut tiedot eivät vastaa edellä mainittuja, sillä ympäristöterveydenhuollon valvonnan tiedonkeruujärjestelmän (YHTI) kohdetallennuksissa on ollut ongelmia, eikä tarkastuksia ole tallennettu järjestelmään. Tähän on tulossa toimialakohtaista ohjausta terveydensuojelupuolella.

VYHA:n käytössä on myös ohjauksen tarvetta. Järjestelmään ei ole kirjattu suunniteltuja resursseja vuosilta 2016 ja 2017.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Suunnitelman valmisteluun osallistuu koko ympäristöterveydenhuollon henkilökunta.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tiedonkeruujärjestelmän (YHTI) kohdetallennuksissa on ollut ongelmia, eikä tarkastuksia ole tallennettu järjestelmään. Tästä johtuen VYHA-tietojärjestelmästä ei saada oikeita tietoja.

Korjattavaa:

-

Annettu ohjaus:

-

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

2) Toimivallan siirto

Havainnot:

Ympäristöterveyslautakunnan ja viranhaltijoiden tehtävistä, toimivallasta, esittelystä ja sen alaisista vastuista määrätään tarkemmin Tervon kunnan hallintosäännöllä 1.6.2017 pykälät 10, 16 ja 134 (Kvalt. 29.5.2017). Ympäristöterveydenhuollon tehtävien delegoinneista päättää hallintosäännön mukaisesti ympäristöterveyslautakunta (17 a §).

Ympäristöterveyslautakunta toimii terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisena ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännön toimielimenä kunnan elintarvikevalvontaviranomaisena, terveydensuojeluvalvontaviranomaisena, tupakkavalvontaviranomaisena ja nikotiinivalmisteiden myyntiä valvovana viranomaisena (elintarvikelaki 23/2006, terveydensuojelulaki 736/1994, tupakkalaki 549/2016, ja lääkelaki 395/1987). Lisäksi lautakunta vastaa eläinlääkintähuoltolain (765/2009) toimeenpanosta yhteistoiminta-alueella.

Hallintosäännön liitteenä on ympäristöterveyslautakunnan määräys ympäristöterveysjohtajalle delegoiduista vastuista ja tehtävistä (Ympäristöterveyslautakunta 16.3.2017, 11 §, liite 3). Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden toimivallan siirtopäätös on päivitetty kesäkuussa 2017 (Ympäristöterveyslautakunta 28.6.2017, 21 §, liite 1). Tällöin on palattu aiempaan käytäntöön, jossa alemman asteisten säädösten osalta toimivaltaa on siirretty viranhaltijoille. Liitteessä on yhä vanhentunutta lainsäädäntöä.

Toimivaltaa tulee siirtää viranhaltijoille niiden erityispykälien osalta, joissa toimivalta on kirjattu toimielimelle ja joissa se on lainsäädännön mukaan mahdollista. Toimivalta siirtyy samalla automaattisesti myös ko. lakien nojalla annettujen alemman asteisten säädösten osalta. Kuitenkin, jos toimielin ei halua siirtää toimivaltaa alemman asteisten säädösten yksittäisten pykälien osalta viranhaltijalle, se tulee kirjata erikseen.

Isäntäkunnalla ei ole otto-oikeutta yhteiselle toimielimelle siirrettyihin asioihin lukuun ottamatta laillisuusvalvonnan, mukaan luettuna yhteistoimintasopimuksen ja kunnan hallintoa koskevien määräysten mukaisuuden, edellyttämää otto-oikeutta (perustamissopimuksen kohta 4). Otto-oikeusasia on kirjattu myös Tervon hallintosääntöön ympäristöterveydenhuollon perustamissopimuksen mukaisena. Otto-oikeusasia käsitellään jokaisessa lautakunnan kokouksessa omana pykälänä. Lautakunnan puheenjohtajan kertoman mukaan lautakunta ei ole käyttänyt otto-oikeuttaan.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

On kirjoitettu selkeä kuntaa koskeva yhtenäinen hallintosääntö, joka sisältää tarvittavat liiteosat.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

-

Korjattavaa:

Toimivallan siirtopäätös tulee olla lainsäädännön suhteen ajan tasalla.

Hallintosäännön perustekstiin, ympäristöterveyslautakunnan tehtävät -kohtaan, tulee korjata ajantasainen tupakkalaki. Hallintosäännön liitteeksi tulee päivittää ympäristöterveydenhuollon toimivallan ajantasainen siirtopäätös.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Annettu ohjaus:

-

3) Pakkokeinojen käyttö Havainnot:

Hallinnollisten pakkokeinojen käyttöä on käsitelty valvontasuunnitelmassa lyhyesti kunkin ympäristöterveydenhuollon lain osalta. Elintarvikevalvonnan laatukäsikirjaan on lisäksi koottu pakkokeinoihin liittyviä ohjeita (mm. Eviran pakkokeino-ohje) sekä malliasiakirjoja. Arviointitilaisuudessa valvojat kertoivat, että myös Valviran sivuilta löytyy tarvittaessa ohjeistusta ja malliasiakirjoja pakkokeinojen käyttöön. Niihin tai elintarvikevalvonnan laatukäsikirjaan ei kuitenkaan ole viitattu valvontasuunnitelmassa millään tavalla. Ohjeita ei ole käyty läpi yhdessä esimerkiksi kuukausipalaverissa eikä toteutettu ns. kuivaharjoittelua, mutta ohjeita tutkitaan tarpeen tullen. Myös aluehallintovirastosta on pyydetty toisinaan neuvoja. Valvontayksiköllä ei ole saatavilla juristiapua omasta takaa. Hallintoasioissa voidaan tarvittaessa kääntyä Kuntaliiton lakimiehen puoleen. Muuten on tarpeen tullen hyödynnetty Eviran ja Valviran juristeja.

Terveysvalvonnassa hallinnollisista pakkokeinoista tekee päätökset aina lautakunta. Delegointia ei ole katsottu tarpeelliseksi edes elintarvikevalvonnan puolella, koska ns. ”kiireellisyyspykälän” nojalla viranhaltija pystyy tarvittaessa kuitenkin tekemään pakkokeinopäätöksen, joka sitten viedään viipymättä lautakunnan käsiteltäväksi. Mikäli elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan tarkastuskäynnillä tulee eteen niin ”räikeä” tapaus, että on harkittava pakkokeinojen käyttöä, valvoja keskustelelee tapauksesta yleensä ensin puhelimitse kollegojensa tai esimiehensä kanssa. On hyvin tavanomaista, että pakkokeinoprosessi päättyy jo heti kuulemisvaiheeseen eikä varsinaisiin pakkokeinoihin edes tarvitse ryhtyä.

Viimeisen kolmen vuoden aikana (2015–2017) terveysvalvonnassa on ollut vain kaksi valvontatapausta, joissa on käytetty pakkokeinoja. Niissä molemmissa oli kyse samaan asuinhuoneistoon kohdistuneesta terveyshaittaepäilystä.

Eläinsuojelupuolella pakkokeinoprosesseja on vuosittain lukuisia, joten pakkokeinojen käyttöön on muodostunut hyvä rutiini. Vuonna 2017 eläinsuojelupuolella pakkokeinotapauksia oli arviointiajankohtaan mennessä ollut jo 14 kappaletta. Pakkokeinopäätökset annetaan pelkästään valvontaeläinlääkäriin nimellä. Valvontasuunnitelman mukaan eläinlääkintähuollon puolella ”ankarammat hallinnolliset pakkokeinot” menevät lautakuntakäsittelyyn. Tällaisia ankarampia pakkokeinoja ei ole jouduttu käyttämään, sillä kunnan-/valvontaeläinlääkäriin toimivalta on riittänyt epäkohtien korjaamisessa.

Ennakkomateriaaliin kuuluneessa eläinsuojeluvalvonnan dokumentissa oli otsikkona ’Tarkastuskertomus ja päätös’ – aivan kuin nämä kaksi asiaa olisivat olleet samassa dokumentissa. Valvontaeläinlääkäriin kertoman mukaan tapauksesta oli kuitenkin ensin laadittu asianmukaisesti erillinen tarkastuskertomus.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

-

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Valvontasuunnitelmaan lisätään viittaukset elintarvikevalvonnan laatukäsikirjaan sekä Valviran internet-sivuilta löytyviin ohjeisiin. Isoihin eläinsuojelupäätöksiin olisi hyvä saada toinenkin allekirjoittaja.

Korjattavaa:

Hallinnollisen pakkokeinopäätöksen otsakkeesta jätetään pois sana ”tarkastuskertomus” (eläinsuojeluvalvonta).

Annettu ohjaus:

-

---

4) Valvonnan maksullisuus

Havainnot:

Valvontayksikön nykyinen, ympäristöterveyslautakunnan hyväksymä (Ympäristöterveyslautakunta, 27.10.2016, 39 §) maksutaksa on otettu käyttöön vuoden 2017 alussa. Se on kattava sisältäen sekä määräytymisperusteet että eri ympäristöterveydenhuollon lakien osalta tarpeelliset suoritteet: käsittely- ja hyväksymismaksut, valvontamaksut ja myyntilupamaksut. Tarkastuksista perittävät maksut pohjautuvat tuntihintaan (á 51 euroa). Taksaa tarkistetaan aina lainsäädännön muuttuessa, tarvittaessa myös kesken vuoden. Koko henkilöstö seuraa lainsäädäntöön tulevia muutoksia, mutta taksan päivitysvastuu on ensisijaisesti ympäristöterveysjohtajalla.

Määräytymisperusteissa on terveydensuojelulain 50 §:n osalta eritelty sen eri momentit lukuun ottamatta ensimmäistä momenttia, jossa käsitellään muun muassa ulkopuolisella asiantuntijalla teetätettäviä tutkimuksia ja selvityksiä sekä laboratoriotutkimuksista aiheutuvia kustannuksia. Kuitenkin itse taksassa (kohta 6.3) myös molemmat edellä mainitut on huomioitu.

Taksaan on kirjattu myös mahdollisuus maksujen kohtuullistamiseen. Siitä päättää käsittely- ja hyväksymismaksujen osalta päätöksen tekijä ja valvontamaksujen osalta ympäristöterveysjohtaja. Tämä on koettu toimivaksi menettelyksi.

Valvontayksiköllä ei ole erillistä seurantaa, jolla varmistettaisiin, että maksu tulee perityksi jokaisesta maksulliseksi määritellystä tarkastuksesta.

Tarkastusmaksuja kertyi vuonna 2016 elintarvikevalvonnan tarkastuksista yhteensä 10 251 euroa eli keskimäärin 82 euroa/tarkastus ja terveydensuojeluvalvonnan tarkastuksista yhteensä 7 038 euroa eli keskimäärin 96 euroa/tarkastus. Valvontamaksujen kertymistä toimialoittain ei seurata vuoden aikana. Kolmannesvuositilinpäätöksissä esitetään kokonaistulokertymä.

Kertyneiden valvontamaksujen perusteella elintarvikevalvonnan tarkastukset ovat vieneet aikaa (sis. valmistautuminen, tarkastus, raportin laatiminen) keskimäärin 1,6 tuntia ja terveydensuojeluvalvonnan 1,9 tuntia. Valvojien mukaan ko. tarkastusajat vastaavat hyvin todellisuutta. He pitävät Eviran riskiluokitusohjeessa esitettyjä ohjeellisia tarkastusaikojä yllimitoituina etenkin suuririskisten kohteiden osalta, joissa käydään useita kertoja vuodessa. Niissä ei ole tarpeen käydä yhdellä tarkastuskäynnillä läpi niin monia Oiva-rivejä kuin niissä valvontakohteissa, joissa käydään harvemmin, mikä lyhentää tarkastusaikaa. Valvojat toivat esille myös sen, ettei tarkastukseen valmistautumisaikaa voida veloittaa toimijoilta kokonaisuudessaan siinä tapauksessa, että on kyse vasta aloittelevasta valvojasta, jolta kuluu valmistautumiseen aikaa tavanomaista enemmän verrattuna rutinoituneempiin valvojiin.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Tupakkalain mukainen myyntipistekohtainen vuosimaksu on määrätty taksassa 150 euron suuruiseksi, vaikka lainsäädäntö mahdollistaisi enimmillään 500 euron vuosimaksun. Lautakunnan puheenjohtajan mukaan vuosimaksu on pyritty pitämään pienten paikallisten toimijoiden kannalta kohtuullisena kilpailullisista syistä.

Valvonnasta kertyneitä tuloja käytetään valvontayksikön toiminnan rahoittamiseen ja kehittämiseen. Muun muassa elintarvikevalvonnan laatujärjestelmä (laatuohjeistus) on saatu laadittua ko. rahoja hyödyntämällä. Ympäristöterveysjohtajan laskelmien mukaan valvontatuloilla saadaan katettua noin 10 prosenttia valvontayksikön toiminnasta.

Valvontayksikössä ollaan huolissaan siitä, miten suuri haitari tuntihinnassa on Pohjois-Savon eri yksiköiden välillä. Valvontayksiköt ovat käyneet keskenään keskusteluja siitä, pitäisikö taksoja yhtenäistää jo nyt ennen maakuntauudistuksen toteutumista. Todettiin, että tilavuokrat ja muut vastaavat kustannukset ovat isossa kaupungissa korkeammat, mikä väkisin nostaa myös tuntihintaa.

Vuoden 2017 kolmannesvuositilinpäätöksissä oli viitattu virheellisesti vuoden 2014 alussa voimaan tulleeseen maksutaksaan. Lisäksi maksutaksassa havaittiin muutamia pieniä epätarkkuuksia muun muassa taulukoiden otsakkeissa.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Maksutaksan päivittäminen heti, kun lainsäädäntöön tulee muutoksia – myös kesken vuoden.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Tulisi kehittää seurantamenetelmä sen varmistamiseksi, että jokaisesta maksulliseksi määrätystä tarkastuksesta peritään maksu. Seurataan eri toiminta-alojen valvontamaksukertymiä ja keskimääräistä tarkastusmaksua myös vuoden aikana. Tarkennetaan maksutaksan otsikointia.

Korjattavaa:

Maksutaksan määräytymisperusteisiin lisätään terveydensuojelulain 50 § 1 momentti tai vaihtoehtoisesti ilmoitetaan perusteet vain pykälätasolla. Kolmannesvuositilinpäätöksissä viitataan jatkossa voimassa olevaan taksaan.

Annettu ohjaus:

-

---

5) Henkilöstön koulutus

Havainnot:

Valvontasuunnitelma (vuosille 2015–2019) kuvaa henkilöstön koulutusta yleisellä tasolla. Varsinaista koulutussuunnitelmaa ei ole laadittu. Jokaista työntekijää varten on varattu 800 euron koulutusmääräraha. Vuosittaisissa kehityskeskusteluissa kartoitetaan viranhaltijoiden kouluttautumistarpeita. Mahdollisuuksien ja tarjonnan mukaan pyritään valitsemaan erikoistumista tukevaa koulutusta. Aluehallintovirastojen järjestämiin tilaisuuksiin sekä muihin lähiseudulla

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

järjestettäviin maksuttomiin koulutuksiin varataan kaikille viranhaltijoille mahdollisuus osallistua. Myös pitkää sijaisuutta hoitavien viransijaisten mahdollisuutta osallistua koulutukseen tuetaan.

Ympäristöterveystarkastajat ovat hankkineet muun muassa ketjuauditointikoulutusta sekä RTA-koulutusta. Lisäksi kaksi tarkastajaa on suorittanut ylemmän AMK-tutkinnon työn ohessa.

Valvontasuunnitelma sisältää erikseen eläinlääkintähuollon henkilöstön koulutussuunnitelman. Sen mukaan kaikille pyritään toteuttamaan mahdollisuus osallistua vähintään yhteen maksulliseen koulutukseen vuodessa. Valvontasuunnitelman liitteenä on esitetty arvio praktikkoeläinlääkäreiden koulutustarpeesta yhteistoiminta-alueella valvontakauden aikana.

Valvontaeläinlääkäri suorittaa työn ohessa hygieenikkokouluusteluun vaadittavaa lisäkoulutusta.

Keskusteluissa kävi ilmi, että tarkastajat toivovat saavansa koulutusta talousvesiasetuksen soveltamisesta, vesihuollon teknisistä asioista, elintarvikeriskeistä ja -prosesseista, hankalan ja vaikean asiakas kohtaamisesta sekä asiakaspalvelusta tarkastajan työssä. Virkajärjestelyiden vuoksi asumisterveyden lyhytkurssi oli jäänyt kesken, ja nyt vs. ympäristöterveysjohtaja pohti hallintoasioihin liittyvää kouluttautumista. Lautakunnan puheenjohtaja kannustikin ympäristöterveysjohtajaa kouluttautumaan hallintoon ja johtamisasioihin.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Työnantaja tukee ja kannustaa kouluttautumista merkittävästi. Henkilöstön kouluttautumiseen on varattu resursseja jokaiselle työntekijälle. Työntekijät ovat voineet osallistua erikoistumis- ja syventäviin koulutuksiin työajalla sekä työnantajan kustantamana.

Pitkää sijaisuutta hoitavien viransijaisten koulutusmahdollisuuksia tuetaan ja osa-aikaiset työntekijät voivat osallistua maksuttomiin koulutuksiin.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

-

Korjattavaa:

-

Annettu ohjaus:

Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on suositeltu, että koulutusta olisi hyvä olla vähintään kahdeksan (8) päivää valvojaa kohden.

---

6) Viestintäsuunnitelma/viestinnän periaatteet

Havainnot:

Viestintää on käsitelty valvontasuunnitelmassa kahdessa eri paikassa. Kohtien 4 ja 12 viestintäosiot eivät ole yhdenmukaisia. Eläinlääkintähuolto-osiossa puhutaan yhteistyöstä ja viestinnästä, kun yleisessä osiossa pelkästä viestinnästä.

Suunnitelmassa viestintäväylät vaikuttavat olevan hyvin hallinnassa. Kuvauksen mukaisesti myös yksikön sisäinen viestintä sekä viranomaisten välinen viestintä toimivat myös käytännössä.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Viranomaisverkon VIRVE-puhelinten käyttö ja käytön harjoittelu kriisitilanteita varten on ollut vähäistä vuoden 2015 käyttökoulutuksen jälkeen. Eläinlääkintähuollon käyttöön on valvontasuunnitelman mukaan hankittu viisi laitetta.

Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluihin kuuluvien jäsenkuntien internetsivujen osalta löytyy kehitystarvetta. Esimerkiksi ”terveystarkastaja” tai ”ympäristöterveystarkastaja” -hakusana ei tuottanut mitään tulosta muualla kuin Rautalammin kunnan sivustolla. ”Eläinlääkäri” sen sijaan löytyi jossain muodossa jokaisen kunnan hakusivun kautta. Valvontasuunnitelmassa kerrottiin, että sivut ovat vielä kehityksen alla. Kannattaa siis olla aktiivisesti mukana kehittämistyössä ja vaatia huomioimaan myös ympäristöterveydenhuolto.

Kuntien sivuilla on myös suora yhteydenottomahdollisuus ”chatin” kautta. ”Kuinka voimme auttaa?” -ilmoitus pongahtaa ruudulle oikeasta alakulmasta saavuttaessa Tervon kunnan ylläpitämillä sivuilla ja satunnaisesti joku myös vastaa, kun avunpyyntö laitetaan eteenpäin. Tämäkin toiminto on vielä kehityksen alla, mutta vaikuttaa lupaavalta.

Asiakkaisiin pidetään yhteyttä tavanomaisten viestintäkanavien lisäksi valvontayksikön omilla tiedotteilla osana kuntien kesä- ja talvikirjeitä. Lisäksi paikallislehtiin on hyvät kontaktit ja ajankohtaisista asioista on helppo saada tiedotteet leviämään sitäkin kautta.

Tervon kunnan ympäristöterveydenhuollon omien nettisivujen päivityksestä vastaavat odottavat uusia tunnuksia kadonneiden ja poistuneiden tilalle. Niiden tuloon saakka hyödynnetään tarvittaessa Tervon kunnan yleisen osan sivujen päivittäjää.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Kunnan nettisivuilla oleva chat-mahdollisuus tuo asiakkaille uuden mahdollisuuden saada tietoa palveluista. Alueen kuntien kesä- ja talvikirjeissä ympäristöterveydenhuolto on hyvin esillä.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Virve-puhelimien käytön harjoitteluun olisi hyvä panostaa esimerkiksi kuukausittaisilla yhteydenottoharjoituksilla, jotta laitteita osattaisiin käyttää tarpeen tullen.

Kuntien sivuille pitäisi saada vähintään toimiva linkki suoraan valvontayksikön ympäristöterveydenhuollon sivuille.

Korjattavaa:

-

Annettu ohjaus:

-

---

7) Erityistilanteisiin varautuminen

Havainnot

Valmiussuunnitelma on laaja, yksityiskohtainen ja varsin hyvin kirjoitettu. Tekstissä on käytetty asiakirjan sisäisiä linkkejä, jotka ovat käteviä, mutta haavoittuvia, mikäli päivityksestä ei pidetä huolta. Suunnitelmassa oli aika paljon toimimattomia linkkejä yksikön ulkopuolelle ja yhteystiedoista löytyi jonkin verran puutteellisuksia. Valmiussuunnitelmaa päivitetään noin kahden vuoden välein,

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

mutta tämä väli vaikuttaa melko pitkältä. Yhteystietojen puutteellisuudet viittaavat päivitysajan olevan liian pitkän. Suunnitelman loppuun on merkitty päivitysajankohdat, mutta päivittäjän nimi puuttuu.

Epidemiaselvitystyöryhmän kokoonpanossa oli vanhentunutta tietoa, mutta se luvattiin korjata pikimmiten. Ympäristöterveysjohtaja toimii ryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana. Ryhmä on kokoontunut harvakseltaan ja epäsäännöllisesti. Edellinen kokous on pidetty vuoden 2015 aikana, mutta ympäristöterveysjohtaja arveli kutsuvansa ryhmän koolle ensi vuonna.

Valvontayksikön alueella ei ole tapahtunut merkittäviä häiriötilanteita viime vuosina. Joissain vesilaitoksissa on tapahtunut E. coli -bakteeri ylityksiä, mutta ne on saatu hoidettua. Yksikkö osallistui syksyllä järjestettyyn OUTO17-valmiusharjoitukseen. Oman arvion mukaan yksikkö suoriutui harjoituksesta hyvin, joskin pieniä parantamiskohteitakin löytyi. Henkilöstö piti harjoitusta hyödyllisenä, mutta arvioi, että reaaliaikaisesti etenevä harjoitus toimisi peremmin. Harjoitusta aiotaan käydä läpi seuraavassa toimistopalaverissa sekä tulevassa valtakunnallisessa palautetilaisuudessa.

Mahdollisessa häiriötilanteessa saattaa valvontayksikössä tulla ongelmaksi lautakunnan jäsenten sijoittuminen pelkästään Tervon kuntaan. Häiriötilanteessa tiedonkulku jäsenkuntien johtoryhmien välillä voi ontua, jolloin tilannetieto ei välity riittävän nopeasti. Koko valvontayksikön aluetta koskevaa häiriötilannetta varten tulisi olla suunnitelma, miten peruskuntien johtoryhmä on tietoinen ympäristöterveydenhuollon tilanteesta. Tilannekuvan välittäminen on tärkeää kaikkien peruskuntien oman tilannekuvan muodostamista ja johtopäätösten tekemistä varten.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Valmiussuunnitelman rakenne ja yksityiskohtaisuus tarjoavat valvontayksikölle hyvän työkalun häiriötilanteita varten.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Mahdollisen häiriötilanteen sattuessa pitäisi olla kattava suunnitelma tilannetiedon välittämiseksi peruskuntien johtoryhmien välillä. Häiriötilannesuunnitelmaan tulee laatia alustava suunnitelma siitä, miten ympäristöterveydenhuolto toimii osana peruskuntien johtoryhmän kanssa häiriötilanteissa.

Epidemiaselvitystyöryhmälle olisi hyvä järjestää varautumiskoulutusta.

Korjattavaa:

-

Annettu ohjaus:

-

Toimialakohtaiset arvioinnit

Eläinlääkintähuolto: Eläinlääkintähuollon arviointiraportti liitteenä 1

Elintarvikevalvonta: Elintarvikevalvonnan arviointiraportti liitteenä 2

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Terveydensuojelu: Terveydensuojelun arviointiraportti liitteenä 3

Tupakkavalvonta: Tupakkavalvonnan arviointiraportti liitteenä 4

YHTEENVETO

Valvontayksikön valvontasuunnitelmassa on huomioitu kattavasti valtakunnalliset ohjeet ja vuosittain muuttuvat valvonnan painopisteet. On oikein positiivista, että suunnitelman laadintaan osallistuu koko ympäristöterveydenhuollon henkilöstö. Tietohallintajärjestelmien käytössä ja niiden tuottamissa tuloksissa havaittiin puutteita, jotka pitää saada korjattua.

Tehtävien delegoinneista ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoille päättää hallintosäännön mukaisesti ympäristöterveyslautakunta. Toimivaltaa tulee siirtää viranhaltijoille niiden erityispykälien osalta, joissa toimivalta on kirjattu toimielimelle ja joissa se on lainsäädännön mukaan mahdollista. Toimivalta siirtyy samalla automaattisesti myös ko. lakien nojalla annettujen alemman asteisten säädösten osalta.

Terveysvalvonnassa hallinnollisista pakkokeinoista tekee päätökset aina lautakunta. Delegointia ei ole katsottu tarpeelliseksi edes elintarvikevalvonnan puolella, koska ns. ”kiireellisyyspykälän” nojalla viranhaltija pystyy tarvittaessa kuitenkin tekemään pakkokeinopäätöksen, joka sitten viedään viipymättä lautakunnan käsiteltäväksi. Viimeisen kolmen vuoden aikana (2015–2017) terveysvalvonnassa on ollut vain kaksi valvontatapausta, joissa on käytetty pakkokeinoja. Eläinsuojelupuolella pakkokeinoprosesseja on vuosittain lukuisia. Valvontasuunnitelman mukaan eläinlääkintähuollon puolella ”ankarammat hallinnolliset pakkokeinot” menevät lautakuntakäsittelyyn.

Valvontayksikön nykyinen, ympäristöterveyslautakunnan hyväksymä maksutaksa on otettu käyttöön vuoden 2017 alussa. Tarkastuksista perittävät maksut pohjautuvat tuntihintaan (á 51 euroa). Valvonnasta kertyneillä tuloilla saadaan katettua noin 10 prosenttia valvontayksikön toiminnasta.

Valvontasuunnitelma kuvaa henkilöstön koulutusta yleisellä tasolla, mutta varsinaista koulutussuunnitelmaa ei ole laadittu. Jokaista työntekijää varten on varattu 800 euron koulutusmääräraha. Mahdollisuuksien ja tarjonnan mukaan pyritään valitsemaan erikoistumista tukevaa koulutusta. Myös pitkää sijaisuutta hoitavien viransijaisten mahdollisuutta osallistua koulutukseen tuetaan.

Niin sisäinen kuin ulkoinenkin viestintä toimii valvontayksikössä hyvin, joskin valvontayksikön internetsivuilla on jonkin verran puutteita. Virve-puhelimien käyttöä kannattaisi tehostaa, jotta mahdollisen häiriötilanteen sattuessa niistä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty. Yksikössä on menestyksellisesti otettu käyttöön uusia tavallisesta poikkeavia sähköisiä viestintämuotoja, mutta myös perinteinen paperinen viestintä toimii.

Valvontayksikön valmiussuunnitelma on hyvin kirjoitettu, laaja ja yksityiskohtainen, joskin yhteystiedoissa sekä ulkopuolisissa linkeissä oli puutteita. Päivitysvälinä on pidetty kahta vuotta, mutta sitä kannattaisi tiivistää yhteen vuoteen, ainakin yhteystietojen osalta. Yksikön alueella ei ole tapahtunut merkittäviä häiriötilanteita. Valmiusharjoituksiin on osallistuttu koko yksikön voimin.

Valvontayksikössä havaittuja hyviä käytäntöjä:

Valvontasuunnitelman valmisteluun osallistuu koko ympäristöterveydenhuollon henkilökunta.

On kirjoitettu selkeä kuntaa koskeva yhtenäinen hallintosääntö, joka sisältää tarvittavat liiteosat.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Maksutaksan päivittäminen heti, kun lainsäädäntöön tulee muutoksia – myös kesken vuoden.

Työnantaja tukee ja kannustaa kouluttautumista merkittävästi. Henkilöstön kouluttautumiseen on varattu resursseja jokaiselle työntekijälle. Työntekijät ovat voineet osallistua erikoistumis- ja syventäviin koulutuksiin työajalla sekä työnantajan kustantamana.

Arviointi- ja ohjauskäynnin perusteella toiminnan kehittämiskohteina nostetaan esille seuraavat asiat:

Ympäristöterveydenhuollon tiedonkeruujärjestelmän (YHTI) kohdetallennuksiin tulee panostaa, jotta VYHA-tietojärjestelmästä saataisiin oikeaa tietoa.

Valvontasuunnitelmaan pitäisi lisätä viittaukset elintarvikevalvonnan laatukäsikirjaan sekä Valviran internet-sivuilta löytyviin ohjeisiin. Isoihin eläinsuojelupäätöksiin olisi hyvä saada toinenkin allekirjoittaja.

Tulisi kehittää seurantamenetelmä sen varmistamiseksi, että jokaisesta maksulliseksi määrätystä tarkastuksesta peritään maksu. Seurataan eri toiminta-alojen valvontamaksukertymiä ja keskimääräistä tarkastusmaksua myös vuoden aikana. Tarkennetaan maksutaksan otsikointia.

Kuntien nettisivut voisivat olla ympäristöterveydenhuollon kannalta informatiivisempia.

Mahdollisen häiriötilanteen sattuessa pitäisi olla kattava suunnitelma tilannetiedon välittämiseksi peruskuntien johtoryhmien välillä.

Arviointi- ja ohjauskäynnin perusteella korjattavina asioina nostetaan esille seuraavat asiat:

Toimivallan siirtopäätöksen tulee olla lainsäädännön suhteen ajan tasalla.

Hallintosäännön perustekstiin, ympäristöterveyslautakunnan tehtävät -kohtaan, tulee korjata ajantasainen tupakkalaki. Hallintosäännön liitteeksi tulee päivittää ympäristöterveydenhuollon toimivallan ajantasainen siirtopäätös.

Hallinnollisen pakkokeinopäätöksen otsakkeesta jätetään pois sana ”tarkastuskertomus” (eläinsuojeluvalvonta).

Maksutaksan määräytymisperusteisiin lisätään terveydensuojelulain 50 § 1 momentti tai vaihtoehtoisesti ilmoitetaan perusteet vain pykälätasolla. Kolmannesvuositilinpäätöksissä viitataan jatkossa voimassa olevaan taksaan.

Päivämäärä ja allekirjoitus

5.2.2018

Matti Koskela

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

ylitarkastaja,
arviointi- ja ohjauskäynnin vastuhenkilö

Liitteet   1 Eläinlääkintähuollon arviointiraportti
                 2 Elintarvikevalvonnan arviointiraportti
                 3 Terveysturvallisuuden arviointiraportti
                 4 Tupakkavalvonnan arviointiraportti

Tiedoksi   Aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuollon ryhmä
                 Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
                 Terveysturvallisuuden lupa- ja valvontavirasto Valvira

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio